

Inventarisatie Terheijdenseweg 141 te Breda

Inventarisatie

Terheijdenseweg 141 te Breda

Inventarisatie kleine marterachtigen in het kader van de
natuurwetgeving

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2018-96

Versie	Datum
Concept	31 oktober 2018
Eindrapport	29 november 2018

Gecontroleerd door: R. de Beer

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G

Hazenkoog 35-A

2295 RV Kwintsheul

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	4
1.2	Doel van het onderzoek.....	4
1.3	Ligging van het onderzoeksgebied	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Methode	6
2.1	Algemeen	6
2.1.1	Kleine marterachtigen	6
3	Resultaten	8
4	Effectbeoordeling en maatregelen	12
4.1	Kleine marterachtigen	12
5	Conclusie en aanbevelingen	13
5.1	Beschermde soorten Wnb	13
5.2	Zorgplicht	13
6	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	15
7	Bijlagen	16

1

Inleiding**1.1 Aanleiding tot het onderzoek**

Er bestaan plannen een terrein aan de Terheijdenseweg 141 te Breda herin te richten. Uit vooronderzoek (ADVIESBUREAU MERTENS, 2018) is gebleken dat mogelijk beschermde, niet vrijgestelde, soorten in dit plangebied voorkomen. Het betreft naast broedvogels en vleermuizen, kleine marterachtigen: Wezel, Hermelijn en Bunzing.

Om dit nader te onderzoeken heeft Rho Adviseurs B.V. opdracht gegeven aan ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot een inventarisatie uit te voeren naar deze soortgroep.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode juli-oktober 2018. Dit rapport doet verslag van het onderzoek.

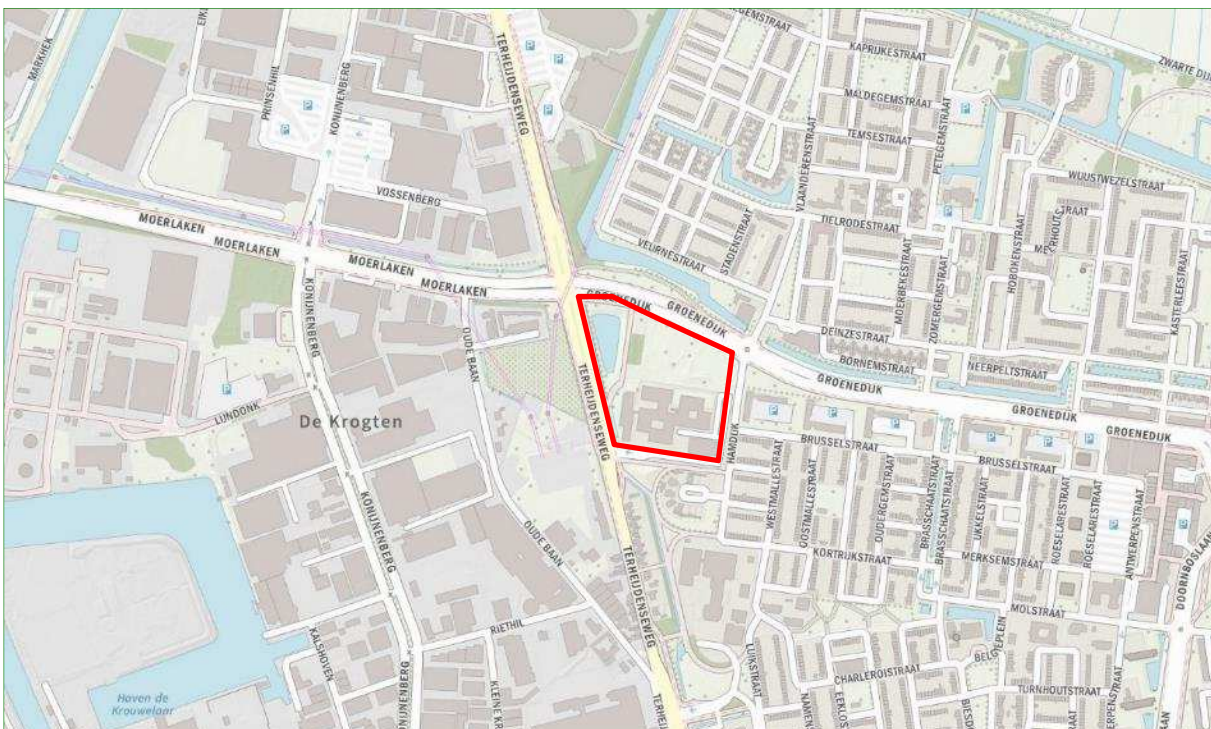
1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van kleine marterachtigen binnen het onderzoeksgebied.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven. Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Breda. In het westen liggen bedrijventerreinen en in het oosten liggen woonwijken. Langs het plangebied liggen een aantal grote wegen waaronder de provinciale weg N285.

Figuur 1.
*Ligging van het
plangebied
Terheijdenseweg 141.*

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methode beschreven volgens welke de verschillende soortgroepen zijn geïnventariseerd en welke factoren de onderzoeksresultaten kunnen hebben beïnvloed. In hoofdstuk 3 worden de resultaten besproken van de onderzochte soortgroep. In hoofdstuk 4 wordt ingeschat wat de (negatieve) effecten van de herinrichting kunnen zijn. Tot slot worden in hoofdstuk 5 de belangrijkste conclusies uit de resultaten genoemd. Tevens worden op grond van het geldende beschermingskader aanbevelingen gedaan hoe om te gaan met de gevonden resultaten. Na de conclusies volgt een lijst met aanbevolen en geraadpleegde literatuur.

In Bijlage 1 wordt het wettelijke kader beschreven waarbinnen flora en fauna in Nederland zijn beschermd.

2 Methode

2.1 Algemeen

Het onderzoek vindt plaats, tenzij hieronder anders aangegeven, volgens landelijk erkende soortprotocollen en soortenstandaards of landelijk geadviseerde inventarisatiemethoden. Deze protocollen schrijven het aantal bezoeken en de periodes van onderzoek voor.

Tijdens het onderzoek is een veldtablet met GPS gebruikt om alle waarnemingen in het veld op locatie en digitaal in te voeren.

2.1.1 Kleine marterachtigen

Het onderzoek naar kleine marterachtigen is uitgevoerd met behulp van 15 sporenbuizen (zie foto onder), twee mostela's (marterboxen), en één cameraval. Bij de vallen werden diverse lokstoffen gebruikt (pindakaas, valeriaanolie en sardineolie). De onderzoeksmethodiek is in lijn met richtlijnen van de Provincie Noord-Holland en Noord Brabant t.a.v. onderzoek naar kleine marterachtigen (zie RUD NHN, 2017, BOUWENS, 2017).

Tabel 1.
*Bezoekdatums van
uitleggen, ophalen en
controleren vallen.*

Bezoek	Datum	Reden	Weersomstandigheden (Bewolking/Wind/Temperatuur (°C))
1	31 juli 2018	uitleggen	half bewolkt, W3, 22°C
2	17 augustus 2018	check	half bewolkt, W2, 17°C
3	3 september 2018	vervangen prentvellen	bewolkt, N2, 20°C
4	3 oktober 2018	ophalen	bewolkt, W2, 13°C

De sporenbuizen, mostela's en de cameraval zijn uitgezet op verschillende locaties en hiermee zijn beelden en sporen verzameld van kleine marterachtigen.

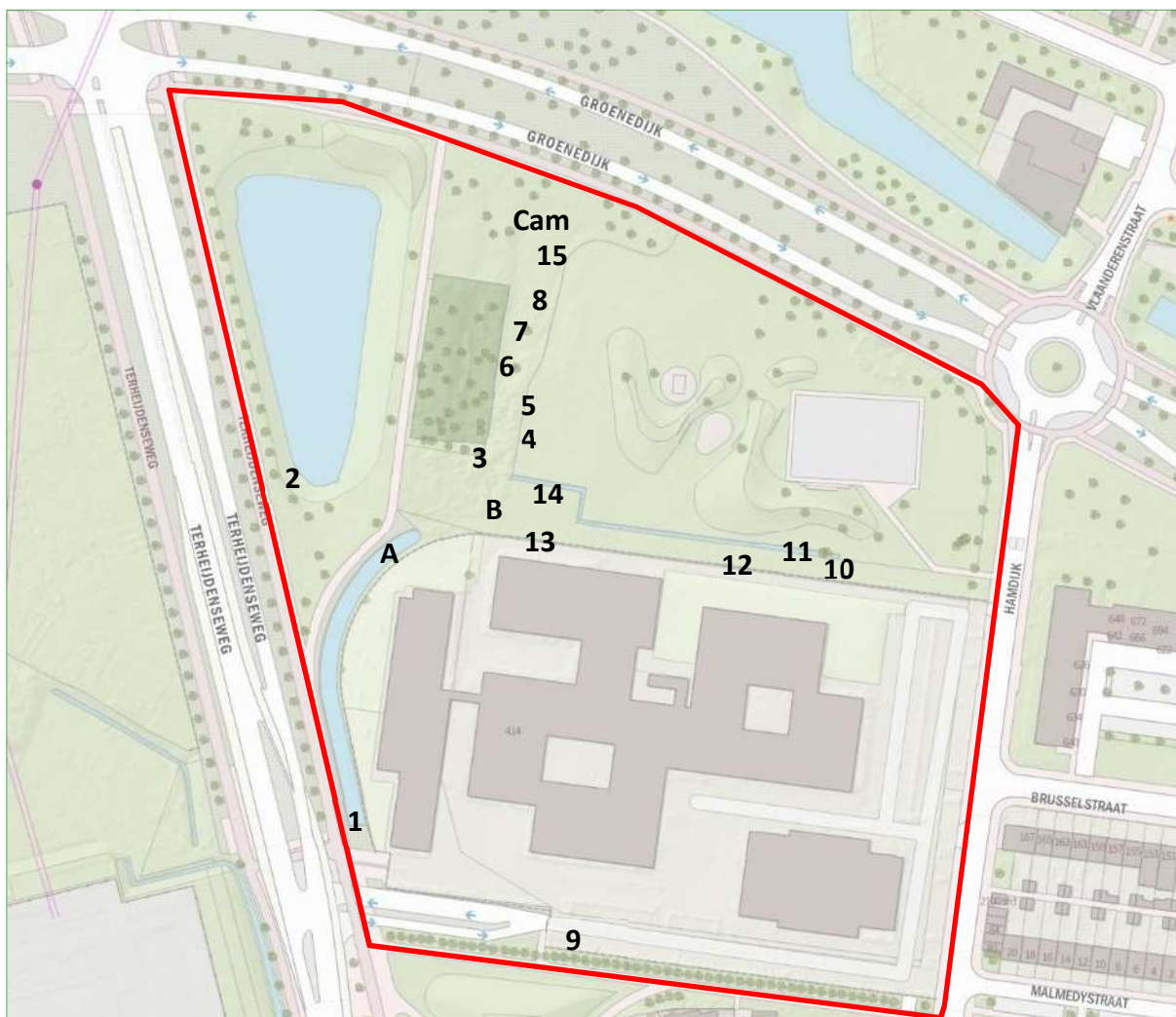
Sporenbuis ten behoeve van onderzoek van kleine marterachtigen.

De locaties van de vallen staan in Figuur 2. De locaties van de vallen zijn bepaald op grond van een biotoopinschatting en risico op verstoring door honden en mensen.

De vallen hebben in het veld gestaan van 31 juli tot en met 3 oktober 2018 met twee tussenrondes op 17 augustus 2018 en op 3 september 2018.

Figuur 2.

Locatie van de sporenbuizen en cameravallen in plangebied Terheijdenseweg 141. Nummering 1 t/m 15 geeft de locaties van de sporenbuizen. 'A' en 'B' zijn de locaties van de mostela's. 'Cam' is de locatie van de cameraval.

3 Resultaten

Op het terrein van Terheijdenseweg 141 zijn in totaal (met zekerheid) vijf soorten zoogdieren aangetroffen. Het betreft Bosmuis, Egel, kleine marter, Vos en huiskat. Bij de huiskat ging het om vier verschillende individuen.

De resultaten van cameraval, mostela en sporenbuizen zijn samengevat in Tabel 2. In de kolom van de sporenbuis is het aantal belopen sporenbuizen aangegeven. In de kolom met de mostela en de cameraval is het aantal beelden aangegeven dat van deze soort is gemaakt. Deze cijfers geven niet het aantal individuen weer maar geeft wel een indicatie hoe intensief een soort aanwezig is binnen het plangebied.

In alle sporenbuizen zijn muizensporen aangetroffen en in één sporenbuis (nummer 1, zie Figuur 2) zijn prenten aangetroffen van een kleine marterachtige (Hermelijn of Wezel).

Op basis van alleen de sporen is het niet altijd mogelijk om een Hermelijn en Wezel van elkaar te onderscheiden omdat er overlap is in het formaat van beide soorten. De voetprenten van een vrouw Hermelijn kunnen even groot zijn als de voetprenten van een man Wezel. Bij de prent op de Terheijdenseweg is op grond van de afmetingen (breedte voorvoet) de Hermelijn de meest waarschijnlijke soort.

De kleine marterachtige werd aangetroffen aan de rand van het terrein in een dicht begroeide greppel. Het betreft het dichtste en moeilijkst begaanbare deel van het plangebied.

De kleine marters werden dus lokaal en in beperkte aantallen gevonden. Een reden voor het lage aantal prenten kan zijn dat het terrein klein is, zeer geïsoleerd ligt, omringd door stedelijke bebouwing en dat het terrein voor het grootste gedeelte open en kaal is met veel bestrating en kort gemaakte speelweides zonder dekking van betekenis. Ook lopen op het terrein, gezien dit

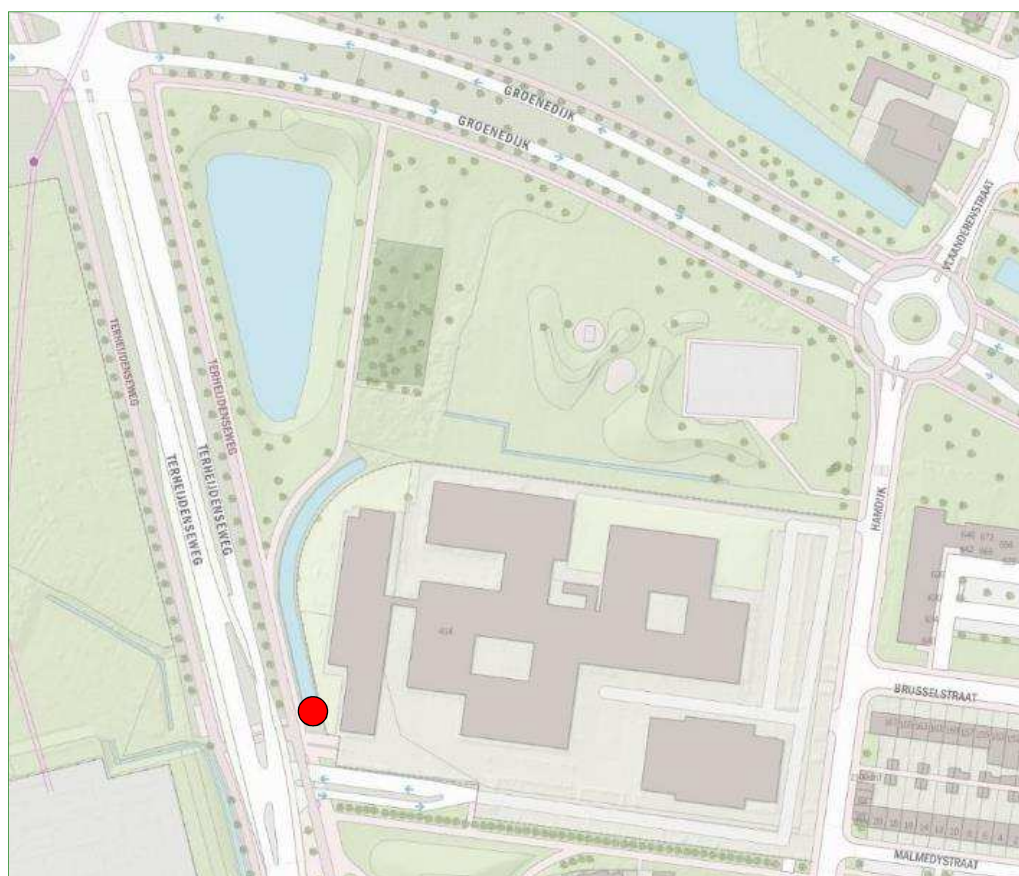
Tabel 2.
Vastgelegde zoogdieren
in plangebied
Terheijdenseweg 141 te
Breda in 2018.
(Sporenbuis: aantal
belopen sporenbuizen,
Mostela en cameraval:
aantal gemaakte
beelden van de soort).

Methode	Sporenbuis	Mostela	Cameraval
Soort			
Zoogdieren			
Bosmuis	15	5	83
Huiskat			28
Egel			7
Vos			1
kleine marter	1		
Vogels			
Roodborst			96
Koolmees			8
Zanglijster			5
Houtduif			3
Winterkoning			1

onderzoek, minimaal vier verschillende huiskatten die flink actief zijn en in totaal 28 keer op de cameravallen verschenen. Huiskatten zijn natuurlijke vijanden van kleine marterachtigen als Hermelijn en Wezel.

De dicht begroeide greppel waar de kleine marter prenten zijn aangetroffen.

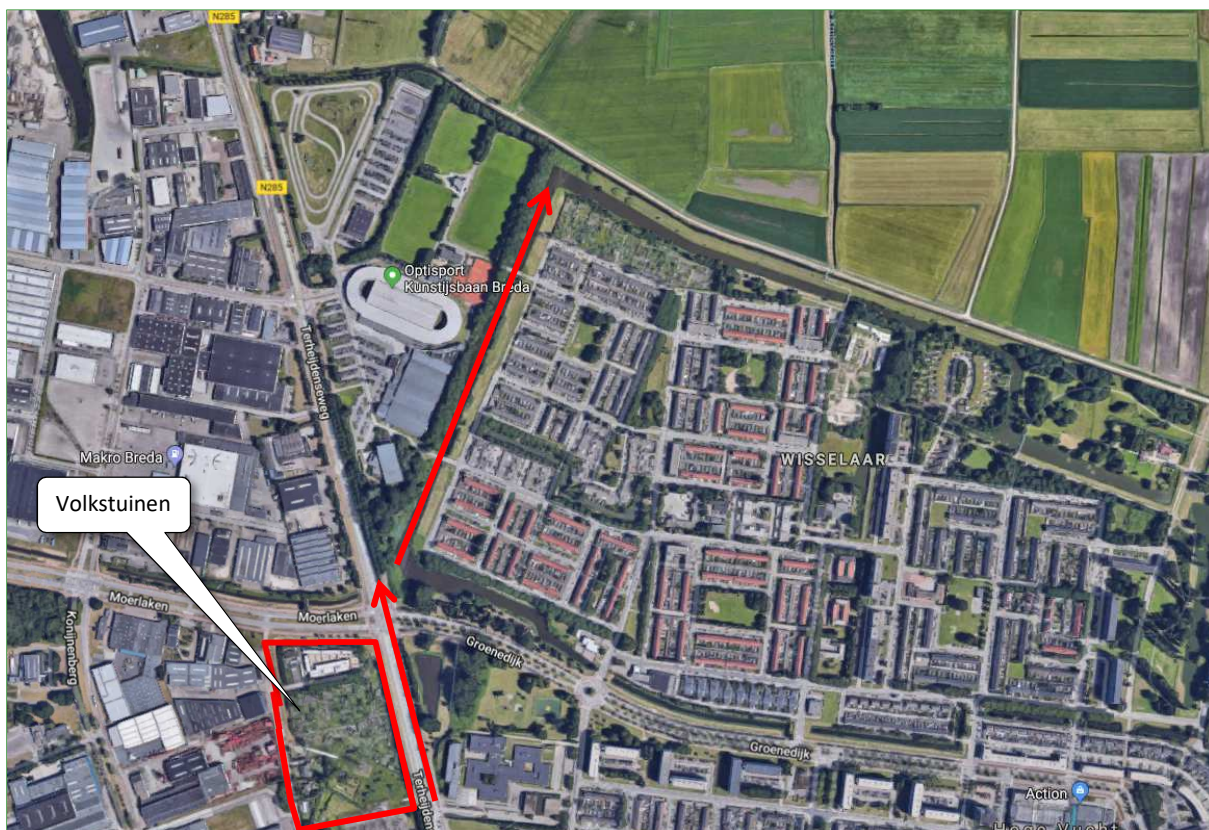

Locatie van de sporenbus met de prenten van een kleine marter (Hermelijn/Wezel).

Aan de overzijde van de Terheijdenseweg lijkt geschikter biotoop aanwezig te zijn in de vorm van een uitgebreid volkstuintencomplex maar ook naar het noorden, waar eerder een waarneming is gedaan (Groenedijk) loopt een lange en brede groenzone langs de Ruiseledestraat direct naar het open polderlandschap van de Vuchtpolder en Parkhoeve Breda Noord. Ook in het gebied Parkhoeve is een waarneming bekend van kleine marterachtigen, het betrof een Bunzing die werd waargenomen in 2013 (NDF2008-2018).

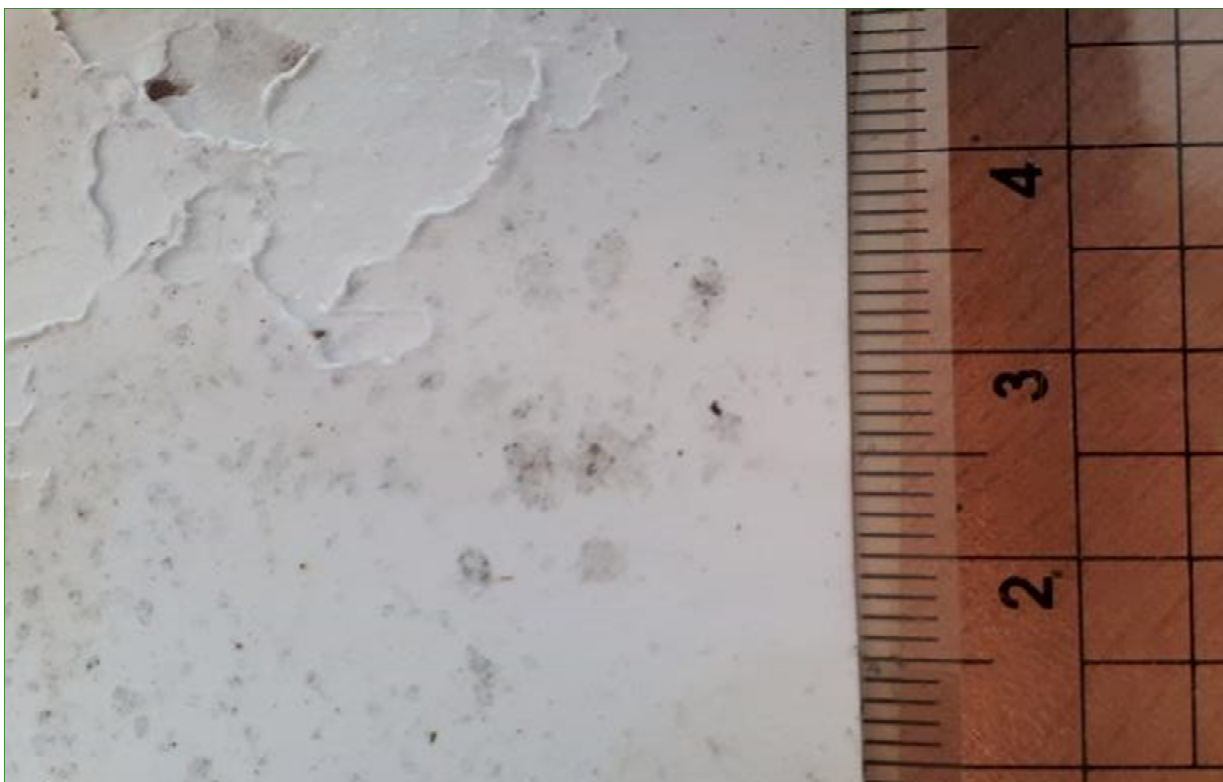
Gezien de omliggende biotopen en de waarnemingen in dit onderzoek is het aannemelijk dat de greppel met waargenomen kleine marter een verbindend onderdeel uitmaakt van diens leefgebied. Omdat weinig groen aanwezig is en deze greppel een van de weinige plekken is met dichte dekking, moet dit terreindeel worden gezien als mogelijk 'essentieel' onderdeel van het leefgebied van de waargenomen kleine marter. Het zal voor dit dier vrijwel onmogelijk worden om (eventueel) het volkstuintencomplex te bereiken zonder de dekking van de greppel.

Gezien het marginale biotoop (ongeschikt landschap in een deel van het plangebied (bestrating, kort gemaaid gras), de geringe oppervlakte van het groene deel, verkeersdrukte) wordt verblijf van kleine marterachtigen in dit gebied uitgesloten, het gebied is in gebruik als migratiezone en waarschijnlijk foerageergebied.

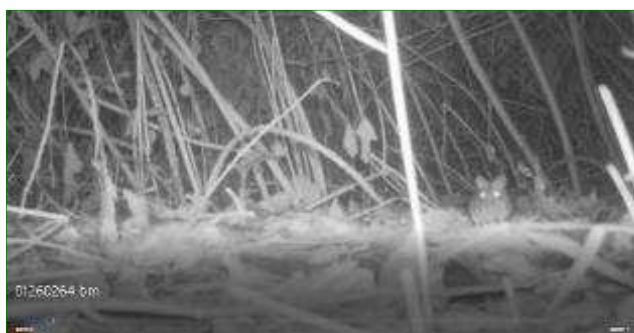

Figuur 3.

Mogelijke migratieroutes en foerageergebied in de omgeving van het plangebied Terheijdenseweg 141.

Prenten van een kleine marter in een sporenbuis.

Bosmuis.

Egel.

Vos.

Twee huiskatten.

Cameraopnames van verschillende zoogdieren.

4

Effectbeoordeling en maatregelen

De aanwezigheid van kleine marterachtigen binnen het plangebied kan van invloed zijn op de verdere procedure. De effecten die kunnen optreden bij de geplande werkzaamheden worden beschreven. Voorts zal worden aangegeven welke maatregelen kunnen worden genomen om effecten te voorkomen of te minimaliseren.

4.1 Kleine marterachtigen

In het verleden is een Hermelijn waargenomen nabij het plangebied. Op 2 mei 2011 is een exemplaar aangetroffen op de Groenedijk aan de rand van het plangebied (NDFF2008-2018).

In het plangebied zijn tijdens het onderzoek in één sporenbuis prenten aangetroffen van een kleine marter in een dicht begroeide greppel. Het is aannemelijk dat het plangebied en met name de dicht begroeide greppel, deel uitmaakt van een groter leefgebied en door kleine marter(s) wordt gebruikt als migratiezone en mogelijk als foerageergebied.

Als de greppel wordt ontwikkeld en de dekking gaat hier permanent verloren, zullen marters naar alle waarschijnlijkheid niet meer in staat zijn om eventueel het volkstuinencomplex aan de overkant van de Terheijdenseweg te bereiken. Er gaat daarmee mogelijk een essentieel deel van het leefgebied verloren.

Aanbeveling is om de ruige greppel tussen de school en de Terheijdenseweg alsmede de vijver en het oostelijke bosje te behouden en zodanig in te richten en te onderhouden dat voldoende dekking aanwezig blijft. Het aanleggen van takkenrillen en het laten liggen van dood hout en stobbes, alsmede het uitvoeren van een extensief maaibeheer van de greppels en struweelranden zorgt voor een aantrekkelijk biotoop voor kleine marters. Uitgangspunt daarbij is dat de dieren met voldoende dekking in het plangebied kunnen komen zodanig dat ze vanaf de oostkant van de Terheijdenseweg makkelijk over kunnen steken naar het volkstuinencomplex westelijk van deze weg. Het aanleggen van faunapassages onder de wegen zou de kleine marters kunnen helpen omdat het risico op aanrijdingen vermindert.

Als het voor kleine marters mogelijk blijft het gebied als veilige migratiezone te gebruiken, worden geen wezenlijke negatieve gevolgen verwacht van de plannen.

5 Conclusie en aanbevelingen

5.1 Beschermde soorten Wnb

Tijdens de inventarisatie zijn beschermde soorten aangetroffen (zie Tabel 3).

Tabel 3.

Aangetroffen beschermde en bedreigde soorten (behalve vogels) in Terheijdenseweg 141 in 2018.

Wnb = Wet
Natuurbescherming,
AS = Andere Soorten,
VR = Vogelrichtlijn.

Vrij = Vrijgesteld binnen
de Provincie Noord-
Brabant

RL = Rode lijst, met
vermelding van
categorie G = gevoelig.

Nederlandse naam	Wnb	Vrij	RL
Grond gebonden zoogdieren			
Bosmuis	AS	ja	
Egel	AS	ja	
Vos	AS	ja	
Hermelijn of Wezel	AS	nee	G
Vogels (5 soorten)	VR	nee	nee

- ♣ De aangetroffen soorten grondgebonden zoogdieren (Bosmuis, Egel, Vos) behoren tot de beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Voor deze soorten gelden geen verbodsbepalingen als werkzaamheden worden verricht in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffing is voor deze soorten niet nodig.
- ♣ De Hermelijn en Wezel behoren tot de beschermde soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt. Voor deze soorten gelden verbodsbepalingen als werkzaamheden worden verricht in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Aanbevolen wordt in een op te stellen projectplan passende mitigerende en compenserende maatregelen te beschrijven en ontheffing aan te vragen voor deze soorten.
- ♣ Een belangrijke leidraad voor zinvolle mitigatie/compensatie is het door gerichte inrichting en beheer behouden van de ruige greppel tussen de school en de Terheijdenseweg en het behouden van de vijver en het oostelijke bosje zodat kleine marter van de oostkant van deze weg makkelijk over kunnen steken naar het volkstuintencomplex westelijk van de weg.

5.2 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende soorten en hun leefomgeving geldt de zorgplicht (zie Bijlage 1.1.1) Teneinde de zorgplicht na te leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Alle aanwezige bebouwing, vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) kan gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodem bewonende dieren de kans om in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten;

- ♣ Bij ecologisch gevoelige werkzaamheden kan zodanig worden gewerkt dat richting te behouden leefgebied van aanwezig fauna wordt gewerkt en dieren niet ingesloten raken en (meer) kans hebben te vluchten;
- ♣ Om schade aan vissen en amfibieën te beperken moeten de werkzaamheden aan wateren en oevers zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober in verband met de perioden van voortplanting en overwintering;
- ♣ Uit de te dempen wateren kunnen amfibieën (alle stadia) of vissen verdreven worden door van 'dicht' naar 'open' te werken en geen dieren in te sluiten. Als dit niet mogelijk is kunnen de dieren weggevangen worden door de wateren af te dammen en het waterniveau te verlagen. Deze dieren kunnen vervolgens worden overgebracht naar een geschikt water in de nabije omgeving;
- ♣ Bij de sloop- en bouwwerkzaamheden moet voorkomen worden dat 's nachts met sterke bouwverlichting wordt gewerkt.

6

Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

- BERGERS, P.J.M., 1997a. *Kleine zoogdieren inventariseren: het kan efficiënter*. Zoogdier 8(3): 3-7.
- BERGERS, P.J.M., 1997b. *Kleine zoogdieren inventariseren: Betrouwbaarheid en ruimtelijke dynamiek*. Zoogdier 8(4): 15-19.
- BERGERS, P.J.M., M. LA HAYE, 1999. *Kleine zoogdieren betrouwbaarder inventariseren*. De Levende Natuur 101(2): 52-58.
- BEUSEKOM, R. VAN, HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER, K. & THISSEN J. (RED.), 2005. *Rode Lijst van Nederlandse broedvogels*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- BOUWENS, S., 2017. *Handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming, Provincie Noord-Brabant*, Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- BOUWENS, S., 2017. *Handreiking Kleine Marterachtigen in relatie tot soortbescherming*. Zoogdierverseniging in opdracht van Provincie Noord-Brabant.
- BROEKHUIZEN, S., K. SPOELSTRA, J.B.M. THISSEN, K.J. KANTERS & J.C. BUYS (RED.), 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Mertens, Adviesbureau, 2018. *Quick scan beschermde planten- en diersoorten Terheijdenseweg 141 te Breda*, Adviesbureau Mertens, Rapport.nr.2018.2907, Bennekom.
- NATUURLIJKE ZAKEN, 2017. *Kleine marters, ecologie en bescherming*. Natuurlijke zaken, Heiloo.
- RUD NHN, 2017. *Wezel, Hermelijn en Bunzing beschermd in Noord-Holland, Handreiking bescherming en onderzoek kleine marterachtigen*.
- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- ZOOGDIERVERENIGING VZZ, 2007. BASISRAPPORT VOOR DE RODE LIJST ZOOGDIEREN VOLGENS NEDERLANDSE EN IUCN-CRITERIA. VZZ RAPPORT 2006.027. TWEEDE HERZIENE DRUK. ZOOGDIERVERENIGING VZZ, ARNHEM.

7 Bijlagen

Bijlage 1 Huidige natuurwetgeving

Bijlage 1 Huidige natuurwetgeving

Bijlage 1.1 Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming (Wnb) is het nationale wettelijke kader waarin de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet zijn samengevoegd.

In de Wnb is zowel de soortbescherming van wilde flora en fauna geregeld als de gebiedsbescherming die veelal voortkomt uit bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn.

De provincies zijn, op enkele uitzonderingen na, het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de ontheffingsverlening en handhaving.

Bijlage 1.1.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Wnb is de zorgplicht die stelt dat “een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

Bijlage 1.2 Soortbescherming

Bijlage 1.2.1 Categorieën

Onder de Wnb wordt een aantal soorten planten en dieren beschermd. Er zijn vier categorieën met beschermde soorten. Twee categorieën bevatten de soorten die respectievelijk zijn beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn en soorten genoemd in de Europese Vogelrichtlijn.

Naast deze Europees beschermde soorten heeft de wetgever nog een extra categorie soorten toegevoegd, de ‘andere soorten’.

Per provincie is conform artikel 3.11 nog een vierde categorie opgesteld, die van de ‘vrijgestelde soorten’. Alleen soorten uit de derde categorie kunnen worden vrijgesteld. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht bij het overtreden van de verbodsbepalingen (zie Bijlage 1.2.2) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer. De lijst van vrijgestelde soorten kan per provincie variëren en is te vinden in Tabel 4.

Daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis in of op gebouwen of daarbij behorende erven in alle gevallen vrijgesteld van de genoemde verboden in artikel 3.10.

Tabel 4.
Vrijgestelde soorten per provincie.
Rood=niet vrijgesteld.

Zoogdieren	DR	FL	FR	GL	GR	L	NB	NH	OV	UT	ZL	ZH
Aardmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bosmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bunzing	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Dwergmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dwergspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eekhoorn						+						
Egel	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+
Gewone bosspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Haas	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hermelijn	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Huisspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Konijn	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ondergrondse woelmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Ree	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rosse woelmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Steenmarter						+						
Tweekleurige bosspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Veldmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vos	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wezel	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Wild zwijn							+					
Woelrat	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Amfibieën en reptielen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bastaardkikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bruine kikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gewone pad	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hazelworm						+						
Kleine watersalamander	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Levendbarende hagedis						+						
Meerkikker	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Bijlage 1.2.2 Verbodsbepalingen

De Wnb bepaalt conform artikel 3.1, 3.5 & 3.10 dat de volgende zaken verboden zijn:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn, vogels genoemd in de Vogelrichtlijn en aangewezen 'andere soorten' opzettelijk te doden of te vangen¹
2. Het is verboden dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van hierboven genoemde soorten te vernielen of te beschadigen of nesten of eieren van vogels weg te nemen.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste punt opzettelijk te verstoren als deze verstoring van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
5. Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn (bijlage IV, Bijlage 1 Verdrag van Bern) of als 'andere soorten' (Bijlage B bij de wet) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Bijlage 1.2.3 Ontheffingsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals het slopen, renoveren of bouwen van woningen, het dempen van wateren of het aanleggen bedrijventerreinen, kan beschadiging of vernieling tot gevolg hebben van de voortplantings- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende (beschermde) soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing voor de Wnb verkregen worden.

Als er beschermde soorten (zie Bijlage 1.2.1) voorkomen die niet zijn vrijgesteld én verbodsbepalingen (zie Bijlage 1.2.2) worden overtreden, dan is ontheffing vereist of moet, indien mogelijk, conform art. 3.31 gewerkt worden met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode.

De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegde gezag (veelal de provincie waarin het plangebied is gelegen). Belangrijk daarbij is de vraag in hoeverre schade optreedt, of de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort(en) in gevaar komt en of er bevredigende

¹Het betreft soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, soorten genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn in hun natuurlijke verspreidingsgebied. Alsmede andere soorten, genoemd in bijlage, onderdeel A, bij de wet.

alternatieven voorhanden zijn voor de ingreep of de locatie daarvan.

Bijlage 1.2.4 Wettelijk belang

Per categorie is het bij het al dan niet verkrijgen van een ontheffing belangrijk wat het belang is van het uit te voeren plan en de te verkrijgen ontheffing. Als schade niet te voorkomen is, dient één van de onderstaande wettelijke belangen van toepassing te zijn:

Soorten van de Vogelrichtlijn

- ♣ Ontheffing is nodig in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.

Soorten van de Habitatrichtlijn

- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Andere soorten

- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van (groot) openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- ♣ Ontheffing is nodig in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van gebieden en het toekomstig gebruik daarvan.

Bijlage 1.2.5 Broedvogels

Voor broedvogels wordt in principe geen ontheffing verleend. Als men verstorende activiteiten buiten het broedseizoen laat plaatsvinden worden de vogels geacht te kunnen uitwijken, treedt geen schade op en is geen ontheffing noodzakelijk.

Er is een uitzondering, vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' en zijn daarom jaarrond beschermd. Er zijn vier verschillende categorieën 'jaarrond beschermde broedvogels', categorie A t/m D, zie kader volgende pagina.

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie kader). **Let wel!** Bij de bescherming van een jaarrond beschermd nest of verblijf wordt zowel de verblijfplaats als de (directe) omgeving die nodig is voor het succesvol functioneren daarvan, betrokken!

Voor jaarrond beschermde soorten kan, meestal alleen buiten het broedseizoen, wél ontheffing worden aangevraagd. Een 'omgevings-

Kader: Vogelsoorten
met jaarrond
beschermde nesten
en bijbehorende
categorie.

Soort	Categorie	Toelichting codes
Boomvalk	D	Vogelsoorten waarvan de nesten in
Buizerd	D	principe jaarrond zijn beschermd met
Gierzwaluw	B	beschermingscategorie:
Grote gele kwikstaart	C	A = soorten die ook buiten het
Havik	D	broedseizoen het nest gebruiken als vaste
Huismus	B	rust- of verblijfplaats,
Kerkuil	C	B = koloniebroeders die elk broedseizoen
Oehoe	C	op dezelfde plaats broeden en die daarin
Ooievaar	C	zeer honkvast zijn of afhankelijk van
Ransuil	D	bebouwing of biotoop,
Roek	B	C = soorten die elk jaar op dezelfde plaats
Slechtvalk	C	broeden en die daarin zeer honkvast zijn of
Sperwer	D	afhankelijk van bebouwing,

check' is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving, of dat met verzachtende en/of compenserende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rustplaats gegarandeerd kan worden. Om zeker te zijn dat geplande of genomen maatregelen hiertoe voldoende zijn, moeten deze middels een ontheffingsaanvraag worden voorgelegd aan de provincie. Als geen schade optreedt en de gunstig staat van instandhouding niet in gevaar komt, zal de aanvraag (positief) worden afgewezen. Het is uiteraard essentieel dat de (aan de provincie) voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

Categorie E-soorten

Er is nog een categorie met 'bijzondere' vogelsoorten (Categorie E) Deze soorten keren (zoals ook jaarrond beschermde soorten) weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen'.

Bijlage 1.2.6 Gedragscodes

Steenuil	A	D = soorten die niet of nauwelijks zelf in staat zijn een nest te maken.
Wespendief	D	
Zwarte wouw	D	

Indien

men in het bezit is van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik en van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting voor Vogelsoorten (artikel 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5) en andere soorten (artikel 3.10) geen ontheffing te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt met deze gedragscode (artikel 3.31). De bewijslast dat correct is en wordt gehandeld volgens de gevolgde gedragscode ligt bij de initiatiefnemer.

Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. Te beïnvloeden soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden behandeld en er moet een belang zijn voor het project vergelijkbaar met genoemde belangen uit de VRL, HRL of de 'andere soorten'.

Bijlage 1.3 Gebiedsbescherming

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden. In de Wnb (art. 1.12) wordt ook verordend dat (provinciaal) gebieden aangewezen worden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Tevens wordt aangegeven dat provincies mogelijkheden hebben ook andere belangrijke gebieden aan te wijzen vanwege hun landschappelijke- of natuurwaarden.

Bijlage 1.3.1 Natura 2000

Nederland en andere EU-landen hebben in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aangewezen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Een overzicht van Natura 2000-gebieden is te vinden op:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=0>

Habitattoets

Wanneer plannen bestaan een project in of rond een Natura 2000-gebied uit te voeren, neemt de initiatiefnemer contact op met het bevoegde gezag. In principe is dit Gedeputeerde Staten van de Provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt.

Indien negatieve effecten van een project niet kunnen worden uitgesloten, dient een toetsing te worden uitgevoerd. Als uit deze toetsing (ook wel 'Habitattoets' genoemd) blijkt dat een plan (mogelijk) significante negatieve gevolgen heeft, vindt de vergunningaanvraag plaats via een 'passende beoordeling'. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen.

Alleen als uit de passende beoordeling met zekerheid blijkt dat geen significante gevolgen zullen optreden, of als het gaat om activiteiten met een groot openbaar belang en waarvoor geen alternatieven zijn, wordt vergunning verleend.

Als uit de 'Habitattoets' blijkt dat een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn, vindt de vergunningaanvraag plaats via een verslechterings- en verstoringstoets. Bij deze toets wordt via een uitgebreide effectbeoordeling nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is.

Externe werking

Belangrijk bij de bepalingen rond Natura 2000- gebieden is de 'externe werking'. Dit betekent dat ook projecten buiten het Natura 2000- netwerk met mogelijk negatieve gevolgen binnen het netwerk, getoetst moeten worden aan doelen van betrokken gebied of gebieden. Een bijzondere vorm van externe werking is de (extra) uitstoot van stikstof door een project die kan neerslaan binnen Natura 2000-gebieden en daar voor schade kan zorgen. Om de mate van stikstofvervuiling te volgen en te reguleren is op 1 juli 2015 de zogenaamde 'Programmatistische Aanpak Stikstof' (PAS) in werking getreden. Boven bepaalde 'drempelwaardes' kan een project vanwege neergeslagen stikstof meldings- of vergunning plichtig zijn.

Bijlage 1.4 Overige gebiedsbescherming

Bijlage 1.4.1 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Ingrepen in gebieden die horen bij het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische hoofdstructuur, EHS) worden in principe niet toegestaan, tenzij bijvoorbeeld uitgesloten is dat de ingreep een negatief effect heeft op het netwerk of de ingreep een groot maatschappelijk belang dient. Getoetst wordt of een ingreep van invloed is op 'wezenlijke kenmerken en waarden', het NNN kent geen toetsing op 'externe werking'. Als een ingreep wordt toegestaan, moeten eventuele nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Uitgangspunt bij het toestaan van ingrepen is dat netto sprake moet zijn van een versterking van het netwerk.

Bijlage 1.4.2 Overige natuurwetgeving

Naast de behandelde wetgeving zijn soms andere gebied beschermende bepalingen van kracht. Dit kunnen regionale of provinciale plannen of visies zijn die gebieden of soorten (extra) beschermen. Een voorbeeld hiervan zijn de 'weidevogelleefgebieden'

van de Provincie Noord-Holland. Per plangebied zal op maat moeten worden nagegaan of dergelijke bepalingen aan de orde zijn.

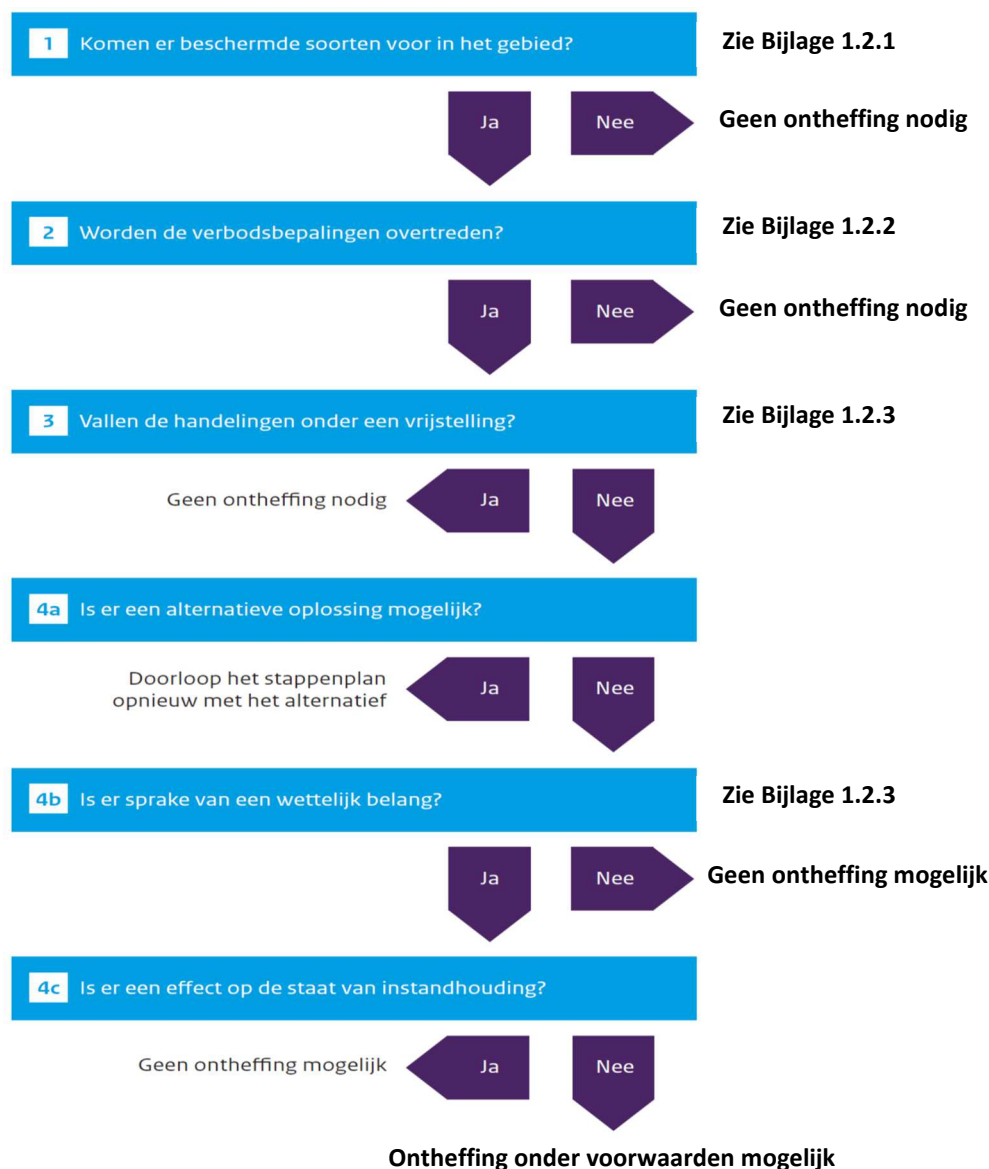
Bijlage 1.5 Procedure

Als bij aanvang van een project niet uitgesloten is dat beschermde soorten voorkomen of negatieve effecten op beschermde gebieden kunnen optreden, is een ecologische *quickscan* nodig en dient het stroomschema uit Figuur 4 te worden gevolgd.

Als op grond van deze *quickscan* de aanwezigheid van dergelijke soorten of gevolgen niet zijn uit te sluiten én wordt gezien dat negatieve effecten kunnen optreden, is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Tijdens het vervolgonderzoek wordt het plangebied geïnventariseerd op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Indien aangetroffen worden de gebruiksfuncties van deze soorten in beeld gebracht. Vervolgens wordt opnieuw onderzocht of negatieve gevolgen mogelijk zijn door uitvoering van de plannen.

Figuur 4.
*Stappenplan
procedure
ecologisch
onderzoek en
onthefing*

Bijlage 1.5.1 Ontheffingsaanvraag Wnb

Als stap 4a uit het stroomschema negatief is omdat een project of plan locatie gebonden is en er geen alternatieven zijn, is een ontheffingsaanvraag waarschijnlijk aan de orde. Een dergelijke aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Een projectplan waarin onder meer de locatie, de werkwijze, de te verwachten schade, de te nemen maatregelen, de alternatievenstudie en het wettelijk belang gedetailleerd worden beschreven.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied (ongeveer 3-5 jaar geldig).

De aanvraag kan voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning plaatsvinden. De aanvraag wordt gedaan bij de provincie waarin het plangebied is gelegen.

Het is ook mogelijk 'aan te haken' bij het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de 'Wet algemene bepalingen omgevingsrecht' (WABO).

Men dient op het digitale aanvraagformulier van het omgevingsloket (OLO) dan aan te geven dat 'Handelingen worden verricht met gevolgen voor beschermde dieren en planten'. Ook hierbij dient een projectplan en inventarisatie bijgevoegd te worden.

De gemeente waarbij de aanvraag is ingediend stuurt de informatie omtrent beschermde flora en fauna naar de provincie die een 'Verklaring van geen bedenkingen' (VVGB) afgeeft als onderdeel van de omgevingsvergunning.

De provincie handhaaft bepalingen uit eventuele ontheffingen en vergunningen en de eventuele werking van de Wnb bij projecten waar geen ontheffing is aangevraagd. Ook het volgen van gedragscodes wordt gehandhaafd door de provincie. Mogelijke sancties zijn geldelijke boetes of het stilleggen van werkzaam.

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl